

Nr 165.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1950/51 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner, dels ock riksdagens revisorers berättelse, i vad gäller den sociala ungdomsvården.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 35—41, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna följande anslag:

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar, förslagsanslag	3 156 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader, förslagsanslag	2 566 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag	580 000
Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, förslagsanslag	350 000
Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, reservationsanslag	15 200
Bidrag till inrättande av inackorderingshem, reservationsanslag	23 000
Ersättning till inackorderingshem för driftförluster, reservationsanslag	16 000

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 98, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 17 februari 1950, föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen anmälda avtalsförslag fastställa avtal rörande förstatligande av Gudmundsgårdens skolhem och Morängens yrkesskola samt av verksamheten vid Råby och Margretelunds yrkesskolor, ävensom godkänna av departementschefen förordade därmed sammanhängande organisationsförslag;

dels besluta, att i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården följande förändringar skola vidtagas, nämligen uppförande av ytterligare 4 rektorer i lönegrad Ca 27, 3 assistenter i lönegrad Ca 23, 1 folkskollärare i lönegrad Ca 21, 2 lärarinnor i hushållsgöromål i lönegrad Ca 19, 2 lärarinnor i kvinnlig slöjd i lönegrad Ca 19, 2 jordbruksföreståndare i lönegrad Ca 16, 1 trädgårdsmästare i lönegrad Ca 16, 3 husföreståndare i lönegrad Ca 15, 1 trädgårdsmästare i lönegrad Ca 14, 2 jordbruksförmän i lönegrad Ca 14, 2 ladugårdsförmän i lönegrad Ca 13, 2 vårdare i

lönegrad Ca 11 och 1 hantverkare i lönegrad Ca 11 ävensom en rektor i lönegrad Ce 29 samt minskning med 1 rektor i lönegrad Ce 26 jämte — vad beträffar å övergångsstat uppförda tjänster — 1 folkskollärare i lönegrad Ca 22 och 1 lärare i yrkesämne i lönegrad Ca 16;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51;

dels för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 121 000 kronor, till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 610 000 kronor, till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 660 000 kronor, till Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett förslagsanslag av 350 000 kronor, till Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett reservationsanslag av 15 200 kronor, till Bidrag till inrättande av inackorderingshem ett reservationsanslag av 23 000 kronor, till Ersättning till inackorderingshem för driftförluster ett reservationsanslag av 16 000 kronor samt till Inköp av Morängens yrkesskola ett anslag av 20 500 kronor;

dels ock slutligen medgiva, att från reservationsanslaget till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. må intill ett belopp av 7 900 kronor bestridas kostnaderna för iordningställande av 10 badrum i personalbostäder vid Lövsta skolhem och yrkesskola.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehaft följande motioner, nämligen

från första kammaren:

I: 206 av herr *Cassel* och fröken *Andersson*,

I: 389 av herrar *Domö* och *Cassel* samt

I: 390 av herr *Ivar Persson m. fl.*,

från andra kammaren:

II: 264 av herr förste vice talmannen *Skoglund m. fl.*,

II: 485 av herr *Andersson* i *Dunker m. fl.*,

II: 486 av fru *Boman m. fl.*,

II: 487 av herr *Johnsson* i *Stockholm* samt

II: 488 av herrar förste vice talmannen *Skoglund* och *Nilsson* i *Bästekille*.

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Vidare har utskottet i förevarande sammanhang behandlat de iakttagelser beträffande den sociala ungdomsvården, som riksdagens år 1949 församlade revisorer redovisat under § 16 i sin berättelse.

En närmare redogörelse för vad revisorerna därvid anfört återfinnes i det följande under utskottets utlåtande, i vad avser åtgärder för att minska rymningarna vid ifrågavarande skolor.

Propositionen.

Förstatligande av vissa ungdomsvårdsskolor samt därmed sammanhängande organisationsfrågor.

Sedan några år pågår en genomgripande omgestaltning av ungdomsvårdsskolornas yttre organisation. En utbyggnad av samhällets resurser inom andra delar av barna- och ungdomsvården har skapat förutsättningar för en viss begränsning av det totala platsantalet. Som en följd härav har ett antal skolor, såväl statliga som icke statliga, nedlagts. Fem skolor ha sedan år 1948 förstatligats genom att staten antingen övertagit anläggningarna eller arrenderat dessa.

Departementschefen framhåller, att uppdelningen av ungdomsvårdsskoleverksamheten på statliga och icke statliga skolor otvivelaktigt medfört åtskilliga nackdelar. 1947 års personalreform vid de statliga skolorna har syftat till att tillföra dessa en personaluppsättning, motsvarande de krav, som öppen vård efter läkepedagogiska linjer ställer. För de icke-statliga skolornas del har personalbeståndet bestämts i de för skolorna gällande avtalen. Då dessa härröra från tiden före nyssnämnda reform och då huvudmännens ekonomi i regel icke medgivit anställande av personal utom ramen för avtalen, äro — fortsätter departementschefen — de icke-statliga skolorna numera avsevärt sämre rustade än de statliga i fråga om denna betydelsefulla vårdfaktor. Huvudmännens ekonomiska läge har sedan åtskilliga år medfört, att staten utöver avtalsenliga bidrag nödgats utgiva ersättningar för de underskott, som uppstått vid dessa skolor.

Departementschefen understryker, att det mest praktiska sättet att uppnå en tillfredsställande standard vid de här berörda skolorna torde vara, att staten hädanefter svarar för deras drift i egen regi. Ett förstatligande av driften vid de icke-statliga skolorna beräknas vidare medföra vissa allmänt administrativa fördelar. Sålunda möjliggöres därigenom att hela skolorganisationen i fråga om personalplacering blir en enhet, vilket nu icke är fallet. Departementschefen tillstyrker därför ett av särskilda statens förhandlingsmän framlagt förslag, att av de återstående sex icke-statliga skolorna fyra skola förstatligas genom förvärv (Gudmundsgården och Morängen) eller arrende på 20 år (Råby och Margretelund) och två nedläggas (Sjörtorp och Håkanstorp) samt att en av de tidigare nedlagda skolorna, Hårsjögårdens förutvarande yrkeskola för flickor, skall återuppsättas. Sistnämnda anläggning förvärvades av staten i samband med att skolverksamheten därstädes nedlades.

Frågor om åtgärder för att minska rymningarna.

Antalet rymningar från ungdomsvårdsskolorna uppgick under åren 1945 och 1948 samt de tre första kvartalen av år 1949 till 497, 524 resp. 388. Ökningen av det totala antalet rymningar har sålunda sedan 1945 varit tämligen ringa. Däremot har det relativa antalet rymningar, d. v. s. antalet rymningar i för-

hållande till antalet elever, ökat icke obetydligt sedan nämnda år. Antalet intagna elever har nämligen sjunkit från 1968 år 1945 till 1585 år 1948 (medeltal 1253 resp. 884).

I syfte att söka minska rymningarna från ungdomsvårdsskolorna har särskild bevakningspersonal satts in vid de anstalter, där rymningsproblemen varit allvarligast, nämligen Lövsta och Långanäs. Kungl. Maj:t har därjämte erhållit riksdagens bemyndigande att, i den mån så erfordras för att anskaffa tillfällig bevakningspersonal till ungdomsvårdsskolorna, medgiva därav betingat överskridande under avlöningsanslaget. Med stöd av detta bemyndigande har bevakningspersonal tidvis varit anställd vid Skarvik-Tallåsen, Ljungaskog och Sonestorp. Vidare ha specialavdelningar anordnats vid vissa skolor. Sålunda finnes sedan i januari 1949 en sluten avdelning vid Långanäs. Avdelningen har kommit till stånd främst med hänsyn till behovet av speciella vårdanordningar för elever i åldern 18—21 år; detta klientel är i stor utsträckning psykiskt belastat. Avdelningen skall dock därjämte tjänstgöra som disciplinavdelning och har i denna egenskap fått omhändertaga svårare rymmare. Vid Lövsta och Skarvik-Tallåsen finnas avdelningar för särskilt oroliga elever av psykopatkaraktär; dessa avdelningar äro snarast att jämföra med de s. k. slutna avdelningarna vid sinnessjukhusen. Alla de nu nämnda avdelningarna ha sålunda tillkommit främst med hänsyn till behovet av särskilda vårdmöjligheter för psykiskt abnorma elever.

Såsom motvikt mot uppgifterna om antalet rymningar erinras i propositionen att av de under år 1948 intagna 1585 eleverna icke mindre än ca 1200 elever under nämnda år icke någon gång gjorde sig skyldiga till rymning. Av 1229 elever, vilka den 1 oktober 1949 voro villkorligt utskrivna, skötte sig 770 (63 %) utan anmärkning, medan 278 (23 %) trasslade med arbetsbyten eller visade lättare vanart; 181 elever (14 %) hade någon gång under tiden för den villkorliga utskrivningen återtagits en eller flera gånger till ungdomsvårdsskola eller blivit föremål för domstolsbehandling för brott. Av de under de tre första kvartalen av år 1949 slutligt utskrivna 396 eleverna bedömdes 272 (69 %) ha god och 52 (13 %) oviss prognos, medan denna för 72 elever (18 %) bedömdes såsom dålig. Det bör emellertid anmärkas, att till de sistnämnda eleverna förts även de, vilka överförts till sinnessjukhus eller sinnesslöanstalter (ca 4 % av totalantalet).

Departementschefen anför härom vidare följande.

Även om de angivna uppgifterna av naturliga skäl böra tagas med en viss reservation, synas behandlingsresultaten kunna betecknas såsom goda, i all synnerhet med tanke på den inträdda klientelförsämringen. Med detta för ögonen vill jag kraftigt understryka min anslutning till den öppna vård efter läkepedagogiska linjer, som numera bedrives vid ungdomsvårdsskolorna. Jag vill emellertid framhålla, att man, om man accepterar den öppna vårdens principer, bör vara beredd att taga konsekvenserna därav i form av en högre rymningsfrekvens än som skulle ha förelegat om vården varit sluten; erinras bör, att riksdagen i överensstämmelse med denna synpunkt anvisat särskilda medel till ersättningar för skador, vållade av rymlingar från bl. a. ungdomsvårdsskolorna.

Vad jag anförst innebär icke, att jag söker förringa rymningsproblemet. Det är givetvis angeläget att allmänhetens intresse av att erhålla skydd mot rymningarna i rimlig mån tillgodoses.

Socialstyrelsens förslag för att minska rymningarna, nämligen att i anslutning till öppna anstalter anordna slutna mindre avdelningar för förvaring av de svåraste eleverna under någon tid, anser departementschefen kunna vara en lämplig och genomförbar lösning. Emellertid föreligger enligt departementschefens mening ännu icke tillräcklig grund för att antaga, att de slutna avdelningarna — vilka bliva synnerligen dyrbara — innebära en även ur andra synpunkter godtagbar lösning av rymningsproblemet. De hittills vunna erfarenheterna vid den slutna avdelningen vid Långanäs anses ännu alltför begränsade för att kunna tjäna till ledning vid bedömandet av de slutna avdelningarnas fördelar och nackdelar. Ehuru uppgifterna rörande minskning av antalet rymningar från Långanäs sedan den slutna avdelningen där togs i bruk äro gynnsamma, anses det vara för tidigt att draga några bestämda slutsatser om de slutna avdelningarnas inverkan på rymningarnas totalantal. I stället anser departementschefen det i första hand böra prövas, huruvida icke rymningarna kunna begränsas genom allmänna förbättringar av den vid skolorna tillämpade vårdformen. Undersökning avses skola ske, vilka vägar, som härutinnan äro lämpligast; denna uppgift föreslås anförtrodd åt särskilda sakkunniga, vilka skulle vara oförhindrade att upptaga alla problem, som härvid aktualiseras. I avvaktan på utredningsresultatet och med hänsyn till bristen på tillräckliga erfarenheter av den slutna avdelningen vid Långanäs anses de slutna avdelningarnas antal icke f. n. böra utökas.

Anslagsbehovet för budgetåret 1950 51.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar.
Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 2 690 000 kronor.

Vid Lövsta finnes en specialavdelning för särskilt oroliga elever av psykopatkaraktär, den s. k. Åsen-avdelningen. Då förhållandena vid denna avdelning anses kräva, att dess föreståndare helt ägnar sig åt densamma, förordar departementschefen, att en ny förmanstjänst för uteslutande tjänstgöring på denna avdelning inrättas genom att utbyta en befattning som vårdare i Ce 11 mot en tillsyningsmannatjänst i Ce 16.

Socialstyrelsen har gjort upp förslag till personalplaner för de ungdomsvårdsskolor, vilka enligt departementschefens förslag skola förstatligas den 1 juli 1950. Beträffande innebörden av detta förslag hänvisas till propositionen. Planerna överensstämman i princip med vad som efter 1947 års personalomorganisation vid ungdomsvårdsskolorna gäller för närmast motsvarande typer av sådana skolor. Vid utformningen har hänsyn tagits till de särskilda omständigheterna vid varje skola. Mot styrelsens förslag har departementschefen icke funnit anledning till erinran annat än i fråga om Råby, där till följd av rådande underbeläggning personaluppsättningen tills vidare i överensstäm-

melse med ett av departementschefen framlagt förslag något begränsas i förhållande till den personalplan, som socialstyrelsen uppgjort. Rektorstjänsten avses tills vidare vara extra ordinarie, medan yrkeslärartjänsten föreslås placerad på extra stat. För praktikantarvoden och ersättningar till vikarier beräknas för Råbys del 300 resp. 2 000 kronor. För arvode till verkställande ledamot vid denna skola har uppförts ett belopp av 400 kronor.

Enligt beslut av 1949 års riksdag må Kungl. Maj:t under innevarande budgetår medgiva överskridande av icke-ordinarieposten, om så erfordras för att tillfälligt anordna nattlig tillsyn vid ungdomsvårdsskolorna. Med stöd härav har tillfällig nattvaktspersonal under budgetåret anställts vid Skarvik-Tallåsen, Sonestorp och Ljungaskog. Denna ordning anses böra gälla även under nästa budgetår.

I personalplanerna för Hammargården, Vemyra och Östra Spång finnes upptaget ett kontorsbiträde med anställning $\frac{4}{5}$ av arbetsdagen. Departementschefen förordar, att nämnda skolor få tillgång till heltidsanställda kontorsbiträden.

De förmåner, som läkarna vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka enligt ett av chefen för inrikesdepartementet framlagt förslag kunna komma att tillerkännas, anses böra komma även motsvarande befattningshavare vid ungdomsvårdsskolorna till del. Avlöningsförstärkning föreslås därför fr. o. m. den 1 januari 1951 utgå till envar av cheferna för Lövsta och Skarvik-Tallåsen med 5 004 kronor samt till biträdande läkaren vid Lövsta med 3 000 kronor, allt för år räknat. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om förfarandet med avlöningsförstärkning vid tjänstledighet och vikariat m. m.

Övergångsstaten har minskats med en tjänst som folkskollärare och en tjänst som lärare i yrkesämne. Ur personalförteckningen skall vidare utgå en befattning som rektor i Ce 26.

För genomförande av departementschefens förslag erfordras ett belopp av i runt tal 447 000 kronor, vartill komma merkostnader på grund av löneklassuppflyttningar med ca 9 100 kronor. Å andra sidan beräknas anslaget minska med ett belopp av ca 24 700 kronor.

I enlighet härmed föreslås en uppräknig av anslaget med 431 000 kronor.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår förutsättes, att Kungl. Maj:t får under nästa budgetår medgiva överskridande av icke-ordinarieposten, om så erfordras *dels* för anställande av yrkeslärarinnor för undervisning i för yrkesskolorna nya yrken i enlighet med vad därom förordats i prop. 1949: 85 (s. 23), *dels* för anordnande av tillfällig bevakning nattetid och *dels* för att kunna under någon prövotid förordna befattningshavare såsom icke-ordinarie tjänsteman, medan en ordinarie tjänst står obesatt. Samma medgivande föreslås böra därjämte gälla i den mån extra lärare erfordras vid Gudmundsgården vid särskilt högt elevantal. Även för nästa budgetår har sålunda icke-ordinarieposten upptagits med förslagsvis beräknat belopp. Så anses fortfarande jämväl böra ske med arvodesposten.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.
För innevarande budgetår ha för ändamålet anvisats 2 000 000 kronor.

Omkostnaderna för de nya skolor, som under nästa budgetår avses skola ingå i organisationen av statliga ungdomsvårdsskolor, beräknas till 427 500 kronor.

För att förse skolorna med tillfredsställande brandskyddsanordningar erfordras anskaffning av viss materiel. Anskaffningen föreslås dock utsträckt över de två närmast kommande budgetåren. De på budgetåret 1950/51 belöpande kostnaderna ha uppskattats till 40 000 kronor.

Delposten till undervisning, lek och idrott har uppräknats med 15 000 kronor för att bereda skolorna möjlighet att intensifiera fritidsverksamheten bland eleverna. Departementschefen har vidare förordat en höjning av de till eleverna utgående flitpenningarna. Intill dess fastare normer erhållas för flitpenningssystemet, föreslås en provisorisk förbättring genom att anslaget till elevbelöning höjes med av socialstyrelsen föreslaget belopp, 77 000 kronor, utöver vad som erfordras för de nytillkommande skolorna. 20 000 kronor ha därjämte beräknats för iordningställande av sådana lokaler som erfordras för att tillfälligt kunna avskilja oroliga elever. Vidare ha för inventarier vid Broby beräknats 30 000 kronor.

Anslaget har uppförts med 2 610 000 kronor.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 567 000 kronor.

Genom uppgörelsen den 30 september 1948 mellan staten samt städerna Stockholm och Göteborg rörande upphörande av städernas skyldigheter att hålla egna ungdomsvårdsskolor tillfördes staten ett belopp, varav enligt statsmakternas beslut 880 000 kronor skulle avsättas till en fond för uppförande av en ny ungdomsvårdsskola eller utvidgning av redan befintlig sådan anläggning.

F. n. planeras en utredning rörande ersättare för den av staten nu arrenderade skolan Skarvik-Tallåsen, varjämte socialstyrelsen hemställt om utredning rörande förflyttning av Ljungaskog. Departementschefen förutsätter, att kostnaderna för den tekniska planläggningen i samband med förevarande utredningsarbete få bestridas från de å denna fond inestående medlen och således icke belasta här ifrågavarande anslag.

För personalbostäder ha medel beräknats till 1 dubbelhus vid vardera Lövsta, Långanäs, Fagared, Johannisberg och Östra Spång, 2 enkelhus vid Hammargården och 1 enkelhus vid Vemyra. Kostnaderna härför uppskattas till 569 400 kronor.

För reparation och ombyggnad av den s. k. slutna avdelningen vid Lövsta ha beräknats 38 500 kronor samt för vissa arbeten beträffande administrationsbyggnaden vid samma skola 14 600 kronor.

Vissa byggnadsarbeten, för vilka medel tidigare beviljats, ha dragit större

kostnader än som beräknats. Det ytterligare medelsbehovet anges nu till 37 550 kronor.

Slutligen hemställes om riksdagens medgivande för sådan om disposition av anslaget, att kostnaderna för iordningställande av 10 badrum i personalbostäder vid Lövsta få bestridas av befintlig behållning å anslaget med högst 7 900 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag har beräknats till i runt tal 660 000 kronor.

Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. Ifrågasvarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 746 000 kronor.

Utbetalningsterminerna för här ifrågasvarande bidrag äro varierande; vissa bidrag utbetalas emellertid halv- eller helårsvis i efterskott.

Anslaget har för nästkommande budgetår beräknats under förutsättning av förstärkning av de återstående privata ungdomsvårdsskolorna samt uppförts med 350 000 kronor.

Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning av anslaget med 5 000 kronor till 15 200 kronor för en kurs under nästa budgetår för undervisande personal, vilken kategori i detta avseende hittills varit mest eftersatt.

Bidrag till inrättande av inackorderingshem. Under innevarande budgetår ha medel icke beräknats under detta anslag.

Anslag ha hittills anvisats till inrättande av 14 hem à 11 000 kronor. Organisationen har emellertid icke kunnat utbyggas i den takt, som man ursprungligen räknade med. Det genomsnittliga statsbidraget för hemmens anordnande beräknas numera uppgå till ca 15 000 kronor. Anslaget torde därför icke förslås till inrättande av de 10 hem, vilka redan äro startade eller enligt socialstyrelsens planer skola tagas i bruk under år 1950.

Departementschefen framhåller, att den långsamma utbyggnadstakten medfört, att möjligheter ännu icke föreligga att på erfarenhetens grund bedöma verksamhetens värde. I syfte att under nästa budgetår medgiva utbyggnad till elva inackorderingshem föreslås emellertid en förstärkning av anslaget med ett belopp av 21 000 kronor. Utan att taga ställning till frågan om årligt anslag förordar departementschefen vidare, att IOGT under nästa budgetår erhåller ett belopp av 2 000 kronor såsom bidrag till denna verksamhet.

Anslaget har i enlighet härmed uppförts med 23 000 kronor.

Ersättning till inackorderingshem för driftförluster. För detta ändamål anvisades för budgetåret 1948/49 ett särskilt reservationsanslag av 3 000 kronor. För innevarande budgetår ha medel icke anvisats härför, men 1949 års

riksdag medgav, att anslaget till Bidrag till inrättande av inackorderingshem finge användas även för nu ifrågavarande ändamål. Beträffande nästa budgetår beräknas ett särskilt anslag av 16 000 kronor.

Inköp av Morängens yrkesskola. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att staten skall förvärva Morängens yrkesskola. Den kontanta köpeskillingen härför uppgår till 20 500 kronor, för vilket ett särskilt, obetecknat anslag har uppförts.

Motionerna.

I de likalydande motionerna *I: 206* (av herr Cassel och fröken Andersson) och *II: 264* (av herr förste vice talmannen Skoglund m. fl.) har hemställts om utredning angående möjligheten att i större utsträckning än f. n. sker vårda för skyddsuppfostran omhändertagna barn och ungdom i enskilda hem i stället för inom ungdomsvårdens skolor.

I de likalydande motionerna *I: 389* (av herrar Domö och Cassel) och *II: 488* (av herrar förste vice talmannen Skoglund och Nilsson i Bästekille) har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av nu förevarande proposition måtte besluta, att slutna avdelningar skola inrättas enligt ett av socialstyrelsen framlagt förslag samt att statsutskottet efter ytterligare undersökningar måtte för riksdagen framlägga förslag till de anslag, som erfordras för ifrågavarande ändamål.

I de likalydande motionerna *I: 390* (av herr Ivar Persson m. fl.) och *II: 485* (av herr Andersson i Dunker m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en sluten avdelning vid ytterligare en ungdomsvårdsskola samt anvisa härför erforderliga medel.

I motionen *II: 486* (av fru Boman m. fl.) har hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 42 000 kronor till verksamheten vid frälsningsarméns barnhem Sundsgården.

I motionen *II: 487* (av herr Johnsson i Stockholm) har hemställts, att riksdagen måtte med frångående av Kungl. Maj:ts förslag tillerkänna stadsmissionen i Stockholm hela det underskottsbelopp, som den redovisat i sina räkenskaper, eller 75 930 kronor. Ifrågavarande belopp avser driftunderskott under tiden 1 januari 1947—30 juni 1948 vid Skarvik-Tallåsens skola och skulle utgå från anslaget till Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, hänvisas till motionerna *I: 206*, *I: 389*, *I: 390*, *II: 486* och *II: 487*.

Utskottet.

Förstatligande av vissa ungdomsvårdsskolor. Staten har sedan åtskilliga år med icke oväsentliga belopp understött de enskilda ungdomsvårdsskolorna.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär, att av de sex alltjämt icke statliga skolorna fyra förstатligas och två nedläggas samt att en av de tidigare nedlagda skolorna — Härsjögården — återuppsättes. Utskottet har inhämtat, att å de statliga och icke statliga ungdomsvårdsskolorna den 1 april 1950 funnos intagna sammanlagt 750 elever, medan antalet disponibla platser utgjorde 1 028. Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till annan erinran än att det med hänsyn till nyss angivna siffror torde böra ytterligare prövas av Kungl. Maj:t, huruvida ett återuppsättande av Härsjögården är erforderligt.

Åtgärder för att minska rymningarna. Innan utskottet går in på ett eget ställningstagande till de i förevarande sammanhang aktualiserade spörsmålen, torde en översiktlig redogörelse få lämnas beträffande de synpunkter och förslag, som från olika håll framförts.

Socialstyrelsen har enligt i propositionen lämnade uppgifter framhållit, att rymningarna från ungdomsvårdsskolorna under efterkrigsåren ökat i oroväckande grad. De rymmande eleverna vore enligt styrelsen visserligen relativt få i förhållande till samtliga intagna men deras framfart i samhället desto svårare. För att råda bot på dessa missförhållanden ha föreslagits åtgärder av såväl pedagogisk som teknisk art. I förstnämnda hänseende har styrelsen hemställt om medel för förbättring av elevernas möjligheter till sysselsättning under fritid och av deras omhändertagande över huvud taget. Styrelsen har vidare erinrat om att vistelsetiden på ungdomsfängelserna i allmänhet är ettårig, medan vid ungdomsvårdsskolornas yrkesskolor behandlingstiden av utbildningsskäl i genomsnitt varit tvåårig. Rymningarna hade visat en tendens att begå brott i avsikt att ådömas ett i jämförelse med vistelsetiden på ungdomsvårdsskola kortvarigare frihetsstraff. Socialstyrelsen har ansett, att behandlingstiden på ungdomsvårdsskolorna bl. a. med hänsyn till dessa omständigheter bör bestämmas individuellt men i regel icke överstiga ett år.

Vad gäller de tekniska anordningarna, ha enligt styrelsens mening erfarenheterna från den slutna avdelningen vid Långanäs visat, att en öppen anstalt kombinerad med slutna avdelning för kortare förvaring av ett tiotal elever är lämplig ur pedagogisk synpunkt. Däremot anses en helt slutna anstalt icke höra hemma i socialvårdens organisation av anstalter, drivna efter den öppna vårdens principer. Slutna avdelningar med 8—10 elever i varje avdelning borde i stället anordnas vid tre ungdomsvårdsskolor. Kostnaderna härför — inklusive personalbostäder — ha av styrelsen beräknats till 1 159 000 kronor.

Departementschefen har i denna fråga bl. a. uttalat, att, om man accepterar den öppna vårdens principer, man också måste vara beredd att taga konsekvenserna därav i form av en högre rymningsfrekvens än som skulle ha förelagat, om vården varit slutna. Han finner det givetvis angeläget, att all-

mänhetens intresse av att erhålla skydd mot rymlingarna i rimlig mån tillgodoses. I likhet med socialstyrelsen avvisar departementschefen bestämt tanken på inrättandet av slutna specialanstalter för det besvärligaste klientelet. Mindre, slutna avdelningar vid öppna anstalter kunde däremot visa sig vara en lämplig lösning. Enligt departementschefens uppfattning äro emellertid erfarenheterna hittills från Långanäsavdelningen icke tillräckliga för att därpå grunda ett bedömande av de slutna avdelningarnas för- och nackdelar. Han är därför icke heller beredd att f. n. förorda anordnandet av ytterligare sådana slutna avdelningar. Fortskridande förbättringar av de nu tillämpade vårdmetoderna beräknas komma att reducera även rymningsproblemet. Åt särskilda sakkunniga avses skola uppdragas att undersöka vilka vägar, som härutinnan kunna vara lämpligast. De sakkunniga skulle även vara oförhindrade att upptaga alla problem, som i detta sammanhang aktualiseras.

Riksdagens år 1949 församlade revisorer ha under § 16 i sin berättelse framhållit, att det ännu är för tidigt att med någon säkerhet bedöma det behandlingsresultat, som på lång sikt uppnåtts med de vid ungdomsvårdsskolorna nu tillämpade metoderna. På kortare sikt hade emellertid dessa metoder utlöst vissa otillfredsställande konsekvenser. För att nedbringa antalet rymningar borde även inom socialvårdens ram visst utrymme beredas de allmänpreventiva synpunkterna. De slutna avdelningarna vore långt ifrån tillräckliga och då de dessutom vore inriktade på korttidsförvaring, kunde det ifrågasättas, om de vore ägnade att tillgodose de effektivare förvaringsmöjligheter, vilka här skulle behövas. För ett effektivt avskiljande av det anstaltsbesvärligaste klientelet skulle enligt revisorernas uppfattning förmodligen erfordras slutna vårdmöjligheter av en helt annan typ än de nu befintliga. Sådana modifikationer av de tillämpade vårdprinciperna borde genomföras, att den moderna vårdens krav på medicinsk och arbetsterapeutisk verksamhet och inriktning förenades med kravet på ett bättre tillgodosett samhällsskydd. Härutöver ha revisorerna förordat en omläggning av den statliga bidragsverksamheten på barna- och ungdomsvårdens område, så att vidgat ekonomiskt stöd beredes barnvårdsnämnderna i deras verksamhet för utplacering av för skyddsuppfostran omhändertagna i familjevård.

I *motionerna I: 389* och *II: 488* har betonats, att behovet av slutna avdelningar är så trängande både för att få den fria ungdomsvården effektiv och för att skydda befolkningen i anstalternas närhet mot övergrepp, att en utbyggnad omgående bör komma till stånd. Motionärerna ha därför förordat, att slutna avdelningar måtte inrättas enligt socialstyrelsens förslag.

I *motionerna I: 390* och *II: 485* framhålles, att de av departementschefen förordade förbättringarna av den nuvarande öppna vården icke kunna med föra tillräcklig effekt på det klientel, som ha de svåraste rymningstendenserna. Av hänsyn ej blott till dem som bo i anstalternas grannskap utan

även till rymmarna själva, som genom den slutna socialvårdsbehandlingen kunna räddas från fängelsestraff anse motionärerna det icke försvarligt att längre uppskjuta tillskapandet av nya slutna avdelningar. Av främst kostnadsskäl förordas emellertid för nästa budgetår endast inrättande av ytterligare en slutna avdelning.

Härjämte ha i motionerna *I: 206* och *II: 264* hemställts om utredning angående möjligheterna att i större utsträckning än f. n. vårda för skyddsuppfostran omhändertagna i enskilda hem i stället för på ungdomsvårdsskolor.

Utskottet vill för egen del betona, att de talrika rymningarna från ungdomsvårdsskolorna — ofta förenade med en skadegörelse av betydande omfattning — ur flera synpunkter blivit ett allvarligt samhällsproblem. Orsakerna till denna utveckling torde vara att söka i ett flertal omständigheter. I vissa fall ha ungdomsvårdsskolor för pojkar och flickor förlagts i närheten av varandra, vilket visat sig olämpligt. Departementschefen har bl. a. med anledning härav uppmärksammat frågan om en förflyttning av vissa skolor. *Utskottet* vill bestämt understryka, att åtgärder för att undanröja de ur dessa förhållanden härrörande orosmomenten snarast böra vidtagas.

Med anledning av rymningarna från ungdomsvårdsskolorna har vidare kritik riktats mot de nu tillämpade vårdformerna. Riksdagens revisorer ha — som framgår av det föregående — för det anstaltsbesvärligaste klientelet förordat slutna vårdmöjligheter av en helt annan typ än de nu befintliga. Det bör i detta sammanhang erinras, att en ökad rymningsfrekvens på senare tid kan påvisas icke blott vid ungdomsvårdsskolorna utan även inom fångvården. Vid fångvårdsanstalter rymde sålunda under år 1949 icke mindre än 390 intagna. *Utskottet*, som föregående år var i tillfälle att studera förhållandena vid ungdomsvårdsskolorna Lövsta och Skarvik-Tallåsen, har i år avlagt besök vid skolorna Ljungaskog, Långanäs, Sonestorp och Östra Spång. Enligt den uppfattning, som *utskottet* härvidlag och i andra sammanhang kunnat bilda sig, måste en betydande förbättring av vårdmetoderna under årens lopp anses ha inträtt. En ständig utveckling pågår emellertid på detta område, och frågan om vårdmetoderna torde fortlöpande böra beaktas. Vad beträffar riksdagens revisorers påpekande om de slutna vårdformerna, synes detta närmast utmynna i att en särskild helt slutna anstalt för det svåraste klientelet bör inrättas. I likhet med socialstyrelsen och departementschefen anser *utskottet* en sådan anstalt icke lämplig inom socialvårdens ram.

Utskottet har inhämtat, att värdet av vad som tillgripits eller försökt tillgripas i samband med rymningar under år 1949 av elever från en yrkesskola för pojkar uppgått till ca 290 000 kronor. Det är förklarligt, att en stark irritation och oroskänsla — främst bland befolkningen i närheten av ungdomsvårdsskolorna — uppstått till följd av de skador, som på detta sätt åstadkommits. För denna ortsbefolkning framstår med särskild tyngd kravet på åtgärder från samhällets sida för att den i alla avseenden skall kunna leva

under samma grad av trygghet, som råder på andra håll i landet. De nuvarande förhållandena torde också innebära en icke ringa psykisk påfrestning för skolornas personal.

Enligt utskottets mening måste samhället vidtaga särskilda åtgärder för att motverka rymningarna. Med hänsyn till de förhållanden, som nu på många håll råda, är det angeläget, att härvidlag icke onödiga dröjsmål uppstå, då i annat fall kan riskeras, att det förtroende, som mött de nuvarande vårdmetoderna, måhända i större utsträckning förloras.

Såsom ovan nämnts förordar departementschefen i här angivet syfte i första hand allmänna förbättringar av den vid skolorna tillämpade vårdformen. Ökade medel föreslås sålunda till fritidssysselsättning och flitpenningar. För att tillfälligt hålla återförda rymmare avskilda från övriga elever har även beräknats ett mindre belopp för anordnande av tillfredsställande isoleringsmöjligheter. Därjämte avses en utredning skola ske rörande frågan om förbättringar av de nuvarande vårdmetoderna. Mot vad departementschefen sålunda anfört har utskottet icke någon erinran. Vad särskilt angår den förebådade utredningen vill utskottet framhålla, att principerna för differentiering på de olika skolorna böra ägnas vederbörligt beaktande.

I fråga om de hittillsvarande erfarenheterna av den slutna avdelningen vid Långanäs kan bl. a. nämnas, att rymningsfrekvensen vid skolan nedgått med ca 50 %, sedan denna avdelning i början av år 1949 togs i anspråk. Denna utveckling har skett, trots att till skolan överförts sådant klientel från andra ungdomsvårdsskolor, som med hänsyn till rymningsrisken varit särskilt svårhanterligt. Utskottet vill i detta sammanhang, i anslutning till riksdagens revisorers uttalande om förvaringstidens längd vid den slutna avdelningen, erinra om att enligt inhämtade uppgifter denna kunnat uppgå till omkring ett halvt år.

Även om — såsom departementschefen framhållit — den tid, under vilken denna avdelning varit i bruk, är för kort för att erfarenhetsmässigt med säkerhet bedöma vårdformens ändamålsenlighet, tala enligt utskottets mening redan de hittills vunna erfarenheterna för att man nu allvarligt överväger anordnandet av ytterligare någon sluten avdelning vid härför lämpad anstalt.

Med hänsyn till den ovisshet, som dock alltjämt råder, samt till de avsevärda kostnaderna för inrättande av slutna avdelningar, har utskottet likväl ansett sig böra biträda departementschefens förslag, att några slutna avdelningar under nästa budgetår icke skola uppföras. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t framlägger förslag härutinnan till nästa års riksdag, därest förutnämnda utredning och ytterligare erfarenheter ge stöd härför. Utskottet kan således icke nu tillstyrka bifall till motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485.

Av riksdagens revisorer och i motionerna I: 206 och II: 264 framlagda för-

slag om familjevård finner utskottet beaktansvärda. Åt den av Kungl. Maj:t förutskickade utredningen torde därför böra uppdragas att pröva förutsättningarna för vidgad vård i enskilda hem.

Anslagen till avlöningar och omkostnader. Vad beträffar den föreslagna avlöningsförstärkningen till envar av cheferna, tillika läkarna, vid Lövsta och Skarvik-Tallåsen samt till biträdande läkaren vid Lövsta, får utskottet hänvisa till vad utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 126 anfört angående avlöningsförmånerna för läkare vid statens sinnessjukhus. Utskottet ifrågasätter emellertid, om dessa läkare vid ungdomsvårdsskolorna äro att jämställa med de sinnessjukläkare, som berörts i sistnämnda utlåtande. Utskottet har dock icke ansett sig böra förorda en nedräkning av anslaget men förutsätter, att frågan ytterligare omprövas av Kungl. Maj:t. I övrigt ha Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslag till avlöningar och omkostnader vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården icke givit utskottet anledning till erinran.

Anslaget till Byggnadsarbeten m. m. Utskottet — som tagit del av vissa nybyggnader för ungdomsvårdsskolorna — vill allmänt sett understryka angelägenheten av att byggnaderna icke göras större och mera påkostade, än som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål, för vilket de äro avsedda.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att reparation och ombyggnad av Åsenavdelningen vid Lövsta bör företagas. Kungl. Maj:ts förslag har i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran.

Anslaget till Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. Enligt gällande arrendeavtal har staten förbundit sig att ersätta ägaren av Skarvik-Tallåsen, Stockholms stadsmission, för de godtagbara driftunderskott, som uppkommit vid skolan intill den 30 juni 1948, då staten övertog skolans drift. Stadsmissionen har hemställt om bidrag å 75 930 kronor för täckande av sådant underskott. Då medgivna maximibelopp för eftervård i vissa fall överskridits, tillstyrkte socialstyrelsen endast ersättning med 70 000 kronor. Kungl. Maj:t har beräknat ifrågasvarande ersättning i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag. I motionen II: 487 framhålles, att stadsmissionen under alla förhållanden gjort dessa utlägg för elevers eftervård, och motionären föreslår, att ersättning måtte utgå med hela underskottsbeloppet 75 930 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida sådana omständigheter föreligga, att full ersättning skäligen bör beviljas stadsmissionen.

I motionen II: 486 hemställs om ett anslag å 42 000 kronor till verksamheten vid Frälsningsarméns barnhem Sundsgården, innebärande statsbidrag

med 1 500 kronor för var och en av där befintliga 28 platser. Socialstyrelsen har vitsordat, att barnhemmet, som mottager pojkar under 15 år med lättare vanart m. m., ledes på ett föredömligt sätt. Utskottet har inhämtat, att hemmet endast med avsevärda ekonomiska svårigheter i fortsättningen torde kunna drivas utan här ifrågavarande statsbidrag samt att kostnaderna för statsverket skulle bli större, om staten övertog hemmet. Då frågan om anslag till Sundsgården allttjämt är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, har utskottet likväl icke f. n. ansett sig kunna tillstyrka bifall till ifrågavarande motionsyrkande.

Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt har icke givit utskottet anledning till erinran.

Övriga anslag. Utskottet tillstyrker vad Kungl. Maj:t i dessa delar anført.

Hemställan. Under åberopande av vad ovan anförts, hemställer utskottet, att riksdagen må

A. *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 17 februari 1950 anmälda avtalsförslag fastställa avtal rörande förstatligande av Gudmundsgårdens skolhem och Morängens yrkesskola samt av verksamheten vid Råby och Margretelunds yrkesskolor, *dels ock* godkänna av departementschefen förordade därmed sammanhängande organisationsförslag;

B. besluta, att i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården följande förändringar skola vidtagas, nämligen *dels* uppförande av ytterligare 4 rektorer i lönegrad Ca 27, 3 assistenter i lönegrad Ca 23, 1 folkskollärare i lönegrad Ca 21, 2 lärarinnor i hushållsgöromål i lönegrad Ca 19, 2 lärarinnor i kvinnlig slöjd i lönegrad Ca 19, 2 jordbruksföreståndare i lönegrad Ca 16, 1 trädgårdsmästare i lönegrad Ca 16, 3 husföreståndare i lönegrad Ca 15, 1 trädgårdsmästare i lönegrad Ca 14, 2 jordbruksförmän i lönegrad Ca 14, 2 ladugårdsförmän i lönegrad Ca 13, 2 vårdare i lönegrad Ca 11 och 1 hantverkare i lönegrad Ca 11 ävensom 1 rektor i lönegrad Ce 29 *dels ock* minskning med 1 rektor i lönegrad Ce 26 samt — vad beträffar å övergångsstat uppförda tjänster — 1 folkskollärare i lönegrad Ca 22 och 1 lärare i yrkesämne i lönegrad Ca 16;

C. godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 1 077 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 68 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 1 659 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 316 600
	<hr/> Summa kronor 3 121 000;

D. för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa:

1) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 121 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, såvitt de beröra medelsanvisningen under detta anslag, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 610 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, såvitt de beröra medelsanvisningen under detta anslag, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 660 000 kronor;

4) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 486 och II: 487, såvitt de beröra medelsanvisningen under detta anslag, till *Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett förslagsanslag av 350 000 kronor;

5) till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett reservationsanslag av 15 200 kronor;

6) till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem* ett reservationsanslag av 23 000 kronor;

7) till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster* ett reservationsanslag av 16 000 kronor;

8) till *Inköp av Morängens yrkesskola* ett anslag av 20 500 kronor;

E. medgiva, att från reservationsanslaget till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* må intill ett belopp av 7 900 kronor bestridas kostnaderna för iordningställande av 10 badrum i personalbostäder vid Lövsta skolhem och yrkesskola;

F. i anledning av motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, till den del de ej behandlats ovan under D., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;

G. besluta, att motionen II: 486, till den del den ej behandlats ovan under D., icke skall till någon riksdagens åtgärd föranleda;

H. i anledning av motionen II: 487, till den del den ej behandlats ovan under D., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;

I. i anledning av motionerna I: 206 och II: 264 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 16 maj 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Rickard Lindström, Sven Larsson, Gränebo, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, fröken Andersson, herrar Sundelin, Leander, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Andrée och Alfred Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Bergström, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Lindholm, Rubbestad, Staxäng, Bergstrand, Petterson i Degerfors, fröken Elmén, herr Jansson i Kalix, fru Ericsson i Luleå och herr Nihlfors.

Reservation

av herrar Gränebo, Mannerskantz, Heiding, fröken Andersson, herrar Sundelin, Alfred Nilsson, Skoglund i Doverstorp, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Rubbestad, Staxäng, Bergstrand, fröken Elmén och herr Nihlfors, vilka ansett, att utskottet bort i anledning av motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485 tillstyrka inrättandet av ytterligare två slutna avdelningar vid ungdomsvårdsskolorna och att därför

dels utskottets utlåtande på s. 13 från och med det stycke, som börjar med orden »Även om», till och med det stycke, som slutar med orden »och II: 485», bort hava följande lydelse:

»Det kan visserligen sägas, att alltför vittgående slutsatser icke böra dragas av erfarenheterna från Långanäs, enär den slutna avdelningen blott

funnits något över ett år. Då varje sluten avdelning endast planeras för högst 10 intagna, torde emellertid uppförandet av ett par sådana avdelningar icke i och för sig föregripa ett slutligt ställningstagande till vårdformen. De under en följd av år framförda kraven på ökat skydd för allmänheten — främst befolkningen i skolornas närhet — kunna icke avvisas som obehövade. På grundval av vad utskottet under besök vid olika ungdomsvårds-skolor inhämtat och med hänsyn till de ur flera synpunkter gynnsamma resultat, som vunnits vid Långanäs, anser utskottet det icke försvarligt att för ytterligare prövning uppskjuta frågan om byggandet av slutna avdelningar. Socialstyrelsens förslag, som upptagits i motionerna I: 389 och II: 488, innebär uppförandet av tre nya sådana avdelningar, medan i motionerna I: 390 och II: 485 av främst kostnadsskäl endast förordats inrättandet av en sluten avdelning.

Utskottet har vid behandlingen av denna fråga bibragts den uppfattningen, att inrättandet av ytterligare två slutna avdelningar skulle medföra en avsevärd förbättring av det nuvarande tillståndet. Utskottet har därför — trots de betydande kostnader detta medför — icke ansett sig kunna underlåta föreslå, att två sådana avdelningar anordnas redan under nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om förläggningen av nämnda avdelningar.

Vad gäller kostnaderna får utskottet anföra följande. Anordnandet av en sluten avdelning vid Råby, där en användbar byggnad redan finnes, har av socialstyrelsen kostnadsberäknats till 70 000 kronor. För uppförandet av en byggnad för sluten vård vid envar av två andra skolor har styrelsen uppskattat medelsbehovet till ca 190 000 kronor. Utskottet har inhämtat, att byggnadskostnaderna för den slutna avdelningen vid Långanäs, vilken utskottet fann ändamålsenlig, uppgått till ca 120 000 kronor. Socialstyrelsens beräkningar synas därför, som byggnadsstyrelsen anfört, böra överarbetas. Medelsbehovet för uppförandet av två slutna avdelningar torde — under förutsättning, att den ena förlägges till Råby — kunna begränsas till 200 000 kronor. För den händelse Kungl. Maj:t icke skulle anse socialstyrelsens förslag om Råby lämpligt, torde ytterligare medel få begäras på tilläggsstat. För varje sluten avdelning har socialstyrelsen räknat med 4 enkelhus för bostäder åt personalen. Möjligheterna att tills vidare förhyra bostäder i orten eller på annat sätt ordna bostadsfrågan synas dock böra ytterligare undersökas. Utskottet föreslår, att för nästa budgetår anvisas 132 000 kronor för uppförande av sammanlagt 4 enkelhus. Till inventarier föreslår utskottet i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag 10 000 kronor till envar av avdelningarna. Kostnaderna för utvändiga arbeten, arkitektarvoden m. m. torde kunna uppdelas på två budgetår; under nästa budgetår beräknar utskottet härför 63 000 kronor. Medelsbehovet under budgetåret 1950/51 till byggnadsarbeten m. m. för två slutna avdelningar har utskottet sålunda uppskattat till (200 000 + 132 000 + 20 000 + 63 000) 415 000 kronor.

Av i det föregående återgivna uppgifter framgår, att underbeläggning f. n.

förekommer å skolorna. Utskottet har sålunda ifrågasatt, om Härsjögården behöver återuppsättas, för vilket ändamål Kungl. Maj:t beräknat medel. Genom inrättandet av två slutna avdelningar tillföres ungdomsvårdsskoleorganisationen ytterligare omkring 20 platser. De slutna avdelningarna, där behandlingen präglas av intensifierat påverkningsarbete genom ständig kontakt med personalen, torde icke oväsentligt bidra till en förkortning av vistelsetiden. Under sådana omständigheter torde i samband med utnyttjandet av de nya slutna avdelningarna ett nedläggande kunna ske av någon skola, som nu är olämpligt belägen eller för vars nedläggande eljest särskilda skäl tala. Utskottet har därför icke ansett någon uppräknings- och omkostnadsanslagen behöflig i anledning av de nya slutna avdelningarna. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att medge överskridande av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, om så skulle erfordras för befattningshavare vid de slutna avdelningarna.»

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 14, som börjar med orden »Anslaget till Byggnadsarbeten» och slutar med orden »äro avsedda» bort hava följande lydelse:

»**Anslaget till Byggnadsarbeten m. m.** Utskottets förslag i det föregående innebär, att anslaget bör i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag uppräknas med 415 000 kronor för uppförandet av två slutna avdelningar.

Utskottet — som tagit del av vissa nybyggnader för ungdomsvårdsskolorna — vill vidare allmänt sett understryka angelägenheten av att byggnaderna icke göras större och mera påkostade, än som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål, för vilket de äro avsedda.»

dels ock utskottets hemställan under moment D. 3) bort hava följande lydelse:

»i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, såvitt de beröra medelsanvisningen under detta anslag, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 1 075 000 kronor».
